

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві

ЗАТВЕРДЖЕНО
Механіко-технологічний факультет
“12” червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ОХОРОНА ПРАЦІ”

ОС ”БАКАЛАВР” (*скорочений термін навчання*)

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність 208 «Агроінженерія»

Освітня програма «Агроінженерія»

Факультет механіко-технологічний

Розробник: доцент кафедри охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві,
к.т.н., доцент Мотрич М.М.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан механіко-технологічного
факультету

“ _____ Братішко В.В.
_____ 2025 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри охорони праці
та біотехнічних систем у
тваринництві
протокол № 10 від 12.05.2025 р.
Завідувач кафедри
_____ Хмельовський В.С.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант програми
ОПП «Агроінженерія»
“ _____ Сівак І.М.
_____ 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОХОРОНА ПРАЦІ”**

ОС ”БАКАЛАВР” (скорочений термін навчання)

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність 208 «Агроінженерія»

Освітня програма «Агроінженерія»

Факультет механіко-технологічний

Розробник: доцент кафедри охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві,
к.т.н., доцент Мотрич М.М.

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Охорона праці» для студентів бакалаврату за спеціальністю «Агроінженерія» спрямована на вивчення та засвоєння знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Студенти по закінченню курсу дисципліни можуть ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори що супроводжують працю на виробництві, організовувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації), використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві, організовувати та брати участь у розслідуванні нещасних випадків професійних захворювань та аварій на виробництві.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр (скорочений термін навчання)	
Спеціальність	208 Агроінженерія	
Освітня програма	Агроінженерія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	Денна	Заочна
Курс (рік підготовки)	3	3
Семестр	5	6
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	30 год.	8 год.
Самостійна робота	60 год.	104 год.

Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	
--	--------	--

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання:

вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 20. Оцінювати роботу машин і засобів механізації аграрного виробництва за критеріями екологічності та ефективності природокористування. Розробляти заходи зі зниження негативного впливу сільськогосподарської техніки на екосистему.

ПРН 22. Визначати чисельні значення показників оцінювання стану охорони праці в галузях сільського господарства. Розробляти заходи з охорони праці і безпеки життєдіяльності відповідно до правових вимог законодавства.

ПРН 24. Організовувати виробничий процес підрозділів з технічного забезпечення агропромислових виробництв.

2. Програма та структура навчальної дисципліни:

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лб	інд	с.р.		л	п	лб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовний модуль 1. Правове і нормативне регулювання охорони праці.													
Тема 1. Вступ. Загальні питання охорони праці	1	8	2		2		4		0.5		0.5		7

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тиж ні	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
			л	п	лб	інд	с.р.		л	п	лб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Тема 2. Державне управління охороною праці. контроль за охороною праці	2	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 3. Навчання з питань охорони праці. розслідування та облік нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві	3	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 4. Повітря робочої зони	4	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 5. Шум та вібрація	5	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 6. Освітлення виробничих приміщень	6	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 7. Правові та організаційні основи охорони праці	7	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Разом за змістовним модулем 1	1-7	56	14		14		28	56	3,5		3,5		49
Змістовий модуль 2. Основи виробничої санітарії та гігієни праці													
Тема 1. Основи електробезпеки	8	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 2. Виробнича безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт і на транспорті	9	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 3. Пожежна безпека. фізико-хімічні основи горіння та вибуху	10	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 4. Забезпечення пожежовибухобезпечності виробництв	11	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 5. Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів	12	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 6. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів	13	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7
Тема 7. Надання першої	14	8	2		2		4	8	0.5		0.5		7

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лб	інд	с.р.		л	п	лб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
домедичної допомоги													
Тема 8. Надання домедичної допомоги	15	8	2		2		4	8	1		1		6
Разом за змістовним модулем 2	8-15	64	16		16		32	64					55
Усього годин	15	120	30		30		60	120	8		8		104
Курсовий проект													
Усього годин	15	120	30		30		60	120	8		8		104

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Загальні питання охорони праці.	2
2	Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	2
3	Навчання з питань охорони праці. розслідування та облік нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві	2
4	Повітря робочої зони	2
5	Шум та вібрація	2
6	Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів	2
7	Правові та організаційні основи охорони праці	2
8	Основи електробезпеки	2
9	Виробнича безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт і на транспорті	2
10	Пожежна безпека. фізико-хімічні основи горіння та вибуху	2
11	Забезпечення пожежовибухобезпечності виробництв	2
12	Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів	2
13	Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів	2
14	Надання першої домедичної допомоги	2
15	Надання домедичної допомоги	2

4. Теми практичних/лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація навчання з питань охорони праці	2

2	Організація розслідування нещасних випадків на виробництві	4
3	Надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку на виробництві	4
4	Вимірювання параметрів мікроклімату.	2
5	Вимірювання рівнів освітленості робочих місць	2
6	Дослідження запиленості повітря у виробничих приміщеннях	2
7	Вимірювання параметрів виробничого шуму	2
8	Вимірювання параметрів вібрації	2
9	Вибір засобів індивідуального захисту	2
10	Первинні засоби пожежогасіння	2
11	Визначення опору заземлювальних пристроїв	2
12	Визначення концентрації шкідливих парів та газів в повітрі робочої зони	2
13	Засоби виявлення пожежі та автоматичного її гасіння на підприємствах	2
	Всього	30

5. Теми самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Права працівників на охорону праці під час роботи.	4
2	Забезпечення працівників спецодягом.	4
3	Норми перенесення та переміщення вантажів для жінок.	4
4	Служба охорони праці на підприємстві.	4
5	Фінансування охорони праці.	4
6	Органи державного нагляду за охороною праці.	4
7	Методи аналізу виробничого травматизму.	4
8	Класифікація небезпечних та шкідливих виробничих факторів.	4
9	Призначення та класифікація систем вентиляції.	4
10	Основи пожеж, їх характеристика та ліквідація.	4
11	Електробезпека.	4
12	Перша домедична допомога при невідкладних станах.	4
13	Засоби захисту органів дихання.	4
14	Види інструктажів та порядок їх проведення.	4
15	Мікроклімат виробничих приміщень та її нормалізація.	4
	Всього	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист лабораторних робіт.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. <i>Правові та організаційні питання охорони праці.</i>		
Лабораторна робота 1.	ПРН 20, 22, 24. Вивчити порядок проведення навчання, перевірки знань з охорони праці працівників підприємств, ознайомлення з порядком реєстрації інструктажів у журналах форми 1 і 2.	10
Лабораторна робота 2.	ПРН 20, 22, 24. Ознайомитись із організацією розслідування нещасних випадків на виробництві	9
Лабораторна робота 3.	ПРН 20, 22, 24. Освоїти надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку на виробництві	9
Лабораторна робота 4.	ПРН 20, 22, 24. Навчитись вимірювати параметри мікроклімату	9
Лабораторна робота 5.	ПРН 20, 22, 24. Навчитись вимірювати рівні освітленості робочих місць	9
Лабораторна робота 6.	ПРН 20, 22, 24. Провести дослідження запиленості повітря у виробничих приміщеннях	9
Самостійна робота 1.	Виконання самостійної роботи за обраною темою	15
Модульна контрольна робота 1.	На основі матеріалу тем 1-6	30
Всього за модулем 1.		100
Модуль 2. Виробнича санітарія та гігієна праці		

Лабораторна робота 7.	ПРН 20, 22, 24. Провести вимірювання параметрів виробничого шуму	7
Лабораторна робота 8.	ПРН 20, 22, 24. Провести вимірювання параметрів вібрації	8
Лабораторна робота 9.	ПРН 20, 22, 24. Освоїти вибір засобів індивідуального захисту	8
Лабораторна робота 10.	ПРН 20, 22, 24. Вивчити первинні засоби пожежогасіння та їх застосування на об'єктах підприємства	8
Лабораторна робота 11.	ПРН 20, 22, 24. Освоїти визначення опору заземлювальних пристроїв	8
Лабораторна робота 12.	ПРН 20, 22, 24. Освоїти визначення концентрації шкідливих парів та газів в повітрі робочої зони	8
Лабораторна робота 13.	ПРН 20, 22, 24. Освоїти засоби виявлення пожежі та автоматичного її гасіння на підприємствах	8
Самостійна робота 2.	Виконання самостійної роботи за обраною темою	15
Модульна контрольна робота 2.	На основі матеріалу тем 7-13	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедайннів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списувати під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (зокрема із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)
-----------------------------------	--

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України
- eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=913>);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;

10. Рекомендовані джерела інформації **Базові**

1. Войналович, М.М. Мотрич, О.І. Єременко, Т.О. Зубок Охорона праці (лабораторний практикум). Навчально-методичний посібник для підготовки фахівців ОС «Бакалавр» спеціальності «Агроінженерія» К.: НУБіП України. 2024. 309 с.
2. Охорона праці. Хмельовський В.С., Марчишина Є.І., Білько Т.О., Мотрич М.М., Скібчик В.І. К. Центр учбової літератури. 2021, 603 с.
3. Основи охорони праці. В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін. Ч.: Факт, 2020.- 480с.
4. Войналович О.В. Працезахоронні засади у схемах, таблицях і графіках: навч. Посібник. Видання 2-ге, доопрацьоване. – К.: Основа, 2020. _ 144с.
5. Войналович О.В. Методичні вказівки щодо виконання лабораторної роботи „Вимірювання параметрів вібрації. Видавничий Центр НУБіП України, 2020. - 18 с
6. Войналович О.В. Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи „Методи планування витрат на охорону праці”. Видавничий центр НУБіП України, 2019. -18 с.
7. Войналович О.В. Методичні вказівки щодо виконання лабораторної роботи „Визначення параметрів виробничого шуму” Видавничий центр НУБіП України, 2019. -16 с.
8. Білько Т.О. Методичні вказівки щодо проведення ділової гри «Домедична допомога на підприємстві». Видавничий центр НУБіП України, 2020. -18 с.
9. Войналович О.В., Воронцова Н.Є. Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи «Вибір засобів індивідуального захисту для працівників АПК». Видавничий центр НУБіП. –2016. – 20 с.

Допоміжні

1. Закон України «Про охорону праці», 2002 із змінами 2025 р.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», 2015 із змінами 2025 р.
3. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Occupational safety and health in agriculture. Навчальний посібник К. Центр учбової літератури. 2019. 424 с.

Нормативні документи

1. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці на підприємстві». Затверджене Наказом Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
2. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Затверджене Наказом Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
3. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Затверджене Наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
4. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Затверджене Наказом Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
5. НАПБ Б.02.005-2003 «Типове положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України». Затверджене Наказом МНС України від 29.09.2003 р. № 368.
6. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Затверджене Наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
7. НПАОП 0.00-4.01-08 «Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту». Затверджене Наказом Держгірпромнагляду від 24.03.2008 р. № 53.
8. НПАОП 0.00-3.01-98 «Типові норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам сільського та водного господарства». Затверджені Наказом Держгірпромнагляду від 10.06.1998 р. № 117 із змінами від 12.10.2009 р. № 169.
9. НПАОП 01.1-1.01-00 «Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві» Затверджені наказом Мінпраці України від 11.08.2000 р. № 202 .
10. НПАОП 01.41-1.08-82 «Правила безпечного застосування рідкого аміаку в сільському господарстві». Затверджені Наказом Мінсільгоспу СРСР від 28.09.1982 р.
11. НПАОП 0.00-1.04-07 «Правила вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання». Затверджені Наказом Держгірпромнагляду України від 28.12.2007 р. № 331.
12. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Затверджені Наказом Держгірпромнагляду України від 6.03.2010 р. № 65
13. НАПБ А.01.001-2004 «Правила пожежної безпеки в Україні». Затверджені Наказом МНС України від 19.10.2004 р. № 126.
14. НАПБ В.01.057-2006/200 «Правила пожежної безпеки в агропромисловому комплексі України». Затверджені Наказом МНС України від 04.12.2006 р. № 730/770.
15. НПАОП 0.00.-6.02.-07 «Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій». Затверджений Наказом МОЗ України від 21.05.2007 р. № 246.

16. НПАОП 0.00-6.02-04 «Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві». Затверджений Постановою КМ України від 25.08.2004 р. № 1112.
17. НПАОП 0.00-8.03-93 «Порядок опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Затверджений Наказом Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
18. НПАОП 0.00-4.05-03 «Порядок видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами». Затверджений Постановою КМ України від 15.10.2003 р. № 1631.
19. НПАОП 0.00-6.23-92 «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці». Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 р. № 442.
20. НПАОП 0.00-8.24-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою». Затверджений Наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 р. № 15.
21. «Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі». Затверджений Наказом МОЗ України та Держнаглядохоронпраці від 23.09.1994 р. № 263/121.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про охорону праці» [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/go/2694-12>
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/go/1105-14>
3. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001641-08>
4. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0231-05>
5. Міжнародна організація праці (МОП). [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>
6. Мінімальні вимоги безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1494-18>
7. Всеукраїнський портал з питань охорони праці [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — <http://dnop.com.ua/>
8. Правила пожежної безпеки в Україні [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0252-15>